

YTTRANDE

Datum
2024-12-17

Dnr
R 103-2024

1 (3)

Chefsjustitieombudsmannen
Erik Nymansson

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Grundlagsenheten
103 33 Stockholm

Yttrande över delbetänkandet Ökat informationsutbyte mellan myndigheter (SOU 2024:63)

(Ju2024/01778)

Riksdagens ombudsmän har bjudits in att lämna synpunkter på det rubricerade delbetänkandet. Utifrån de aspekter som JO i första hand har att beakta vill jag föra fram följande synpunkter.

Utgångspunkter

Den ökande brottsligheten har de senaste åren inneburit stora och allvarliga utmaningar för Sverige. Jag har därför förståelse för att många myndigheter redovisar ett behov av förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter. Detta kan motivera en viss förskjutning av balansen mellan en effektiv brottsbekämpning och motstående intressen. Från ett samhällsperspektiv kan det alltså finnas skäl att i vissa avseenden utvidga möjligheterna till informationsutbyte även när det gäller uppgifter som omfattas av sekretess. Det är emellertid ett grundläggande krav att den rättsliga regleringen upprätthåller en balans mellan behovet av informationsutbyte och skyddet för den personliga integriteten.

Uppgifter ska få lämnas om det behövs

Den generella sekretessbrytande bestämmelse som utredningen föreslår ska möjliggöra utlämnande av annars sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet, om det behövs för vissa syften som anges i bestämmelsen. Bestämmelsen är inte avgränsad till vissa uppgifter utan omfattar i princip alla slags uppgifter. Den kommer att omfatta i princip hela den offentliga förvaltningen och möjliggöra informationsutbyte mellan myndigheter med vitt skilda verksamhetsområden. Med den konstruktion som föreslås har man att räkna med att det i många fall kan bli svårt för handläggare att bedöma när ett uppgiftslämnande behövs för något av de syften som anges i bestämmelsen. Det kan i sig verka hämmande för uppgiftslämnandet men också leda till att uppgifter lämnas ut i onödan med åtföljande risk för omotiverade intrång i enskildas personliga integritet.

Regeringen har nyligen lämnat över propositionen Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen (prop. 2024/25:65) till riksdagen. I propositionen föreslås bl.a. en bestämmelse som innebär att vissa statliga myndigheter ska vara skyldiga att lämna en uppgift till en brottsbekämpande myndighet, om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten. I propositionen gör regeringen bedömningen att användningen av rekvisitet ”behövs”, i förening med övriga avgränsningar som följer av den där föreslagna bestämmelsen, är tillräckligt för att tillgodose kraven på tydlighet, förutsägbarhet och att undvika en omotiverad spridning av uppgifter eller onödiga integritetsintrång. Mot den bakgrunden finner jag inte skäl att ytterligare beröra de tillämpningssvårigheter och konsekvenser som den föreslagna bestämmelsen kan ge upphov till. Jag vill dock lägga till att den nu aktuella bestämmelsen kommer att omfatta betydligt fler myndigheter och ha ett mer vidsträckt tillämpningsområde än den bestämmelse som behandlas i propositionen.

Uttrycken fusk och regelöverträdelser

I bestämmelsen föreslås att ett uppgiftsutlämnande ska få ske bl.a. om det behövs för att förhindra, upptäcka eller utreda *fusk* eller *regelöverträdelser*. Det kan diskuteras om uttrycken fusk och regelöverträdelser är tillräckligt tydliga och precisa för att användas i författningstext. Utredningen har själv varit inne på denna fråga. Som utredningen anför förekommer uttrycken redan i andra författningar. Med tanke på att uttrycken är så allmänt hållna är det dock angeläget att det görs tydliga uttalanden i författningskommentaren till vägledning för tillämpningen.

Socialtjänstsekretessen ska omfattas av den sekretessbrytande bestämmelsen

Enligt utredningen ska den föreslagna generella sekretessbrytande bestämmelsen omfatta även sekretess inom socialtjänsten enligt 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Sedan länge har utgångspunkten varit att ett utökat uppgiftsutlämnande från socialtjänsten till andra myndigheter skulle vara förtroendskadligt för socialtjänstens verksamhet. Det har därför ansetts särskilt befogat med stark sekretess i verksamheter inom socialtjänsten. Detta har återspeglats bl.a. i att sekretessen enligt 26 kap. 1 § OSL inte har omfattats av tillämpningsområdet för den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL. Utredningens bedömning är att de skäl som legat till grund för att undanta sekretessen enligt 26 kap. 1 § OSL från generalklausulens tillämpningsområde inte längre framstår som befogade.

I den ovan nämnda propositionen har regeringen dock inte varit beredd att bryta med det synsätt som hittills varit förhärskande. Enligt regeringen bör den generella uppgiftsskyldighet som föreslås i den nya bestämmelsen inte omfatta uppgifter som skyddas av socialtjänstsekretess. Regeringen bedömer att det i stället finns skäl att göra ändringar i de sekretessbrytande bestämmelser som gäller inom socialtjänstens verksamhet. Av de av regeringen framförda skälen finns det anledning att överväga att göra en liknande bedömning i förevarande lagstiftningsärendet.

I vart fall kan det finnas anledning att först utvärdera effekten av förslagen på övriga områden innan man går vidare med förslaget om att socialtjänstsekreessen ska omfattas av den sekretessbrytande bestämmelsen. Ett ökat uppgiftslämnande kan leda till irreversibla förtroendeskador för socialtjänstens del.

Yttrandet har beslutats av chefsJO Erik Nymansson. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Byråchefen Stefan Nyman har föredragit ärendet.